

Pregledni rad
Primljen: 28. 11. 2017.
Revidirana verzija: 30. 6. 2018.
Prihvaćen: 13. 9. 2018.

UDK: 342.565.2
342
doi:10.5937/nabepo23-15845

USTAVNI SUD KAO INDIKATOR PRAVNE KONTROLE POLITIKE PRAVNI ILI POLITIČKI ORGAN?

Marko Andrun¹

Sažetak: Ovaj članak obuhvata dva dela. U prvom delu autor objašnjava pravno-političku prirodu i funkcije ustava kao najvišeg opšteg pravnog akta jedne države, koji se nalazi na vrhu hijerarhijski ustrojene lestvice pravnih akata, čije je potpuno razumevanje u pravno-političkom i funkcionalnom smislu neophodno da bi se adekvatno shvatila priroda funkcije ustavnog suda kao čuvara ustavom proklamovanih vrednosti i poretka. U drugom delu autor sažeto i precizno objašnjava upravo prirodu ustavnosudske funkcije, s ciljem deklarisanja ustavnog suda kao pravnog i/ili političkog organa, s akcentom na pravno-političke elemente primetne u vršenju njegove, ustavom utvrđene nadležnosti u skladu s procedurama propisanim pravom.

Ključne reči: svojstva ustava, funkcije ustava, ustavni sud, ustavni sud kao pravni organ, ustavni sud kao politički organ, priroda ustavnosudske funkcije.

---

¹ Doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, markoandrun@yahoo.com

Uvodne napomene

Konstituisanjem Ustavnog suda 1920. godine kao ekskluzivno eminentne institucije tadašnjeg demokratsko-političkog sistema Austrije, koja će rešavati sukobe nadležnosti između federalne vlasti i vlasti federalnih jedinica ili isključivo između vlasti federalnih jedinica, istaknuti austrijski pravnik Hans Kelzen (Hans Kelsen) ispoljava sopstvenu svest o važnosti zaštite fundamentalnih ustavnih principa na kojima počiva celokupno državno uređenje. Civilizacijski napredak modernih društava u njihovoj pravnoj, političkoj i društvenoj sferi neminovno je doveo do usložnjavanja prirode i funkcija ustava svake države, a time i do širenja nadležnosti ustavnog suda, zaštitnika svih principa i tekovina na kojima ustav počiva. Iako je nesporno da je normativna kontrola ustavnosti i zakonitosti opštih pravnih akata danas najvažnija funkcija ustavnog suda, pomenuto širenje njegove nadležnosti prouzrokovalo je neizbežni politički element u sferi njegovog delovanja, inače često povezivan sa odlučivanjem o pojedinim pitanjima od izrazitog političkog značaja i uticaja na vršenje ustavom poverene nadležnosti drugih državnih organa. Ovo je jasan pokazatelj jednog novog odnosa ustavnog suda prema načelu podele vlasti, zbog čega u pravnoj teoriji i postoji aktuelna dilema u pogledu granica postupanja ustavnog suda prilikom vršenja ustavnosudske funkcije: da li je reč o jednom sudskom organu (što bi se prostim jezičkim tumačenjem njegovog naziva moglo zaključiti), koji će obezbediti očuvanje i poštovanje integriteta i duha ustava obavljajući pravnu delatnost normativne kontrole ustavnosti i zakonitosti opštih pravnih akata, da li je reč o jednom nezavisnom državnom organu ustanovljenom na političkom kriterijumu, koji epitet „političkog” zaslužuje ne samo zbog načina sopstvenog konstituisanja već i zbog, između ostalog, načina vršenja svojih, ustavom utvrđenih nadležnosti, ili je pak reč o jednom pravno-političkom organu, čija mešovita priroda upravo uslovljava njegovo, sve zastupljenije kvalifikovanje kao organa posebne, četvrte grane vlasti, koji štiti dostojanstvo i pravno-političku prirodu samog ustava?

1. Pravno-politička priroda i funkcije ustava

Pravno-politička priroda današnjih ustava rezultat je dugog evolutivnog razvoja i kontinuiranog usložnjavanja njihovih svojstava, čija je ukupnost oduvek uticala na kreiranje i oblikovanje karaktera ustava kao akta koji se u datoj državi, zahvaljujući veoma visokom stepenu važnosti u pogledu funkcionisanja pravno-političkog uređenja, može poistovetiti sa indikatorom „ukupnog stepnja političke kulture, stepena demokratizacije i modernizacijskih tokova posmatranog društva” (Petrović, 2007: 127). Sva ta svojstva, koja su se razvijala to-

kom istorije ustavnosti, „po pravilu se međusobno prepliću i dopunjuju: gotovo svaki ustav (sa retkim izuzecima) je istovremeno i opšti pravni akt i ideološko-politički dokument, sadrži istovremeno i pozitivnopravne odredbe i odredbe programskog karaktera” (Jovičić, 2006: 187).² Stoga, potpuno je logično što i u pogledu prirode ustavnog suda, kao zaštitnika svih ustavom proklamovanih prava i vrednosti, postoji mnogo teorijskih dilema i različitih shvatanja autora.

Najpre, neophodno je istaći da pisani ustav uobičajeno, ali ne i uvek, „odsljkava verovanja i politička ubeđenja onih koji su ga sačinili” (Wade & Bradley, 1993: 5). Činjenica je da je ustav često izraz političke ideologije onih koji su, zahvaljujući izbornim rezultatima, legitimno osvojili državnu vlast.³ Sistematskim tumačenjem i analizom smisla, slova i duha bilo kog ustava, „čak i onog koji se sastoji isključivo iz pravnih normi, koji je, spolja sudeći, ideološki maksimalno neutralan, doći će se do zaključka o ideologiji koju on, makar prećutno, zastupa” (Jovičić, 2006: 187). „Nema ideološki neutralnih ustava iz prostog razloga što ustav sam po sebi podrazumeva da se postavlja i štiti određeni sistem vrednosti u kojem se, kao centralna programska tačka, uvek nalaze misli o slobodi, jednakosti, sigurnosti, pravdi i pravičnosti, nacionalnom interesu, volji naroda i sl.” (Stojanović, 2007: 67).

Pored toga što je reč o opštem pravnom aktu najjače pravne snage⁴, zaključak je da ustav ima i određena političko-ideološka obeležja, koja se najčešće mogu zapaziti u preambuli ustava u vidu određene političke deklaracije ili proklamovanja gorućeg političkog pitanja od nacionalnog značaja, s tim da nekada i normativni deo ustava, poput odredaba o načinu izbora sudija

---

2 Međutim, ovo nije jedina teorijska podela svojstava ustava u okviru savremene ustavnopravne nauke. Na sličnoj, samo drugačije formulisanoj koncepciji zasniva se i klasična ustavna teorija koju definiše R. Marković, navodeći da „ustav u formalnom smislu ima jedan par pravnih i jedan par nepravanih svojstava. Pravna svojstva ustava su da je osnovni zakon i da je najviši opšti pravni akt. Nepravna svojstva ustava su da je ideološko-politički i programsko deklarativni akt” (Marković, 2013: 45). S druge strane, V. Petrov, ističući „da je ovakva kvalifikacija ustava sasvim prevaziđena”, razlikuje suštinsko svojstvo ustava od njegovih svojstava u formalnom smislu, uz napomenu da su „svojstva modernog ustava, bez sumnje, doživela značajne promene od vremena prvih pisanih ustava” (Petrov, 2009: 236-240).

3 Iz tog razloga, praktično delovanje, postupanje i tumačenje ustavnih normi od strane ustavnog suda kao zaštitnika ustavnog poretka konstituisanog voljom vladajuće političke elite i jesu „u savremenim buržoaskim državama usmereni ka prilagođavanju ustava zahtevima vladajuće klase što je više moguće” (*Constitutional court*, <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Constitutional+Court>, 4. 10. 2017).

4 Pored zakonskih normi, u velikom broju država i međunarodne ugovorne norme, koje se nalaze u ratifikovanim međunarodnim ugovorima kao sastavnim delovima unutrašnjeg prava, moraju biti saglasne ustavu zbog njegove najjače pravne snage. Na primer, „kontrola ustavnosti međunarodnih ugovora u ustavnom poretku Republike Srbije ustanovljena je kao tipično ustavnosudska funkcija, i ona se u suštini sastoji u „upoređivanju” forme i sadržaja ugovora (odnosno njegovih pojedinih odredaba) sa odgovarajućim odredbama Ustava i izricanju pravne ocene Suda o tome da li je međunarodni ugovor u skladu s Ustavom ili ne” (Nenadić, 2009: 81).

ustavnog suda, može biti politički motivisan. „Iz samog pojma ustava, ali i iz njegove sadržine, proizlaze funkcija ustava i zadatak koji svojim donošenjem i primenom ustav treba da ostvari” (Vučić & Stojanović, 2009: 91-92) u jednom društvu radi konstituisanja njegove društvene skladnosti i političke stabilnosti. Na osnovu činjenice da se ustav, s jedne strane, sastoji od pravnih normi koje regulišu osnove državno-društvenog uređenja jedne države a da je, s druge strane, važan pokazatelj ukupnog stupnja razvoja demokratske kulture i političke zrelosti jednog društva, razlikuju se normativne i sociološke funkcije ustava s ciljem razumevanja društvene političke zrelosti, suštinski važne za dalje razmatranje pitanja politizacije ustavnog sudstva.⁵

Što se tiče normativnih funkcija ustava, na početku je važno istaći da se ustavom kao pravno-političkim aktom konstituiše suverena državna vlast, te da se on nikako ne može smatrati njenim aktom već aktom „naroda koji ustanovljava državnu vlast; a državna vlast bez ustava je moć bez prava” (Petrov, 2009: 241-242).⁶ Konstituišući državnu vlast, ustav konstituiše i organe koji je vrše, te je i razumno očekivati da ustavni sud kao ustavna kategorija bude mešovite, pravno-političke prirode. Takođe, organizaciona (regulatorna) funkcija ustava je normativnog karaktera. Nakon pomenutog konstituisanja državne vlasti, ustav vrši njenu organizaciju u vidu podele nadležnosti i funkcija između različitih državnih organa koji je obavljaju. „U izvesnom smislu, ova funkcija ustava je danas nepravedno zapostavljena. Sartori, međutim, podseća, da ona predstavlja samu suštinu ustava. Ustav bez deklaracije ljudskih prava, prema Sartoriju, još uvek je ustav, ali ustav bez odredaba o organizaciji vlasti to više nije” (Petrov, 2009: 242).⁷ Dalje, jedna od najvažnijih normativnih funkcija ustava svakako je i konstitucionalizacija državne vlasti s ciljem njenog ograničenja radi očuvanja i zaštite ljudskih prava i sloboda. Ustav je akt demopolizacije, depersonalizacije, institucionalizacije i objektivizacije vršenja državne vlasti jer se „njime, kao najviša volja u državi, uspostavlja apstraktna

5 Ovo je podela funkcija ustava koja će biti obrađena u daljem tekstu. Međutim, svakako da ova podela nije jedina u teoriji ustavnog prava. Potpuno je opravdano tvrditi da ustav ima tri ključne funkcije. „Prvo, organizuje i dodeljuje ovlašćenja različitim upravnim telima u datom društvu. Ovo bi se moglo nazvati horizontalnim odredbama ustava. Drugo, predviđa zaštitu pojedinih principa i individualnih prava, koja se, iz istog razloga što proizlaze iz ustava, nazivaju 'fundamentalnim'. Ovo bi se moglo smatrati njegovim vertikalnim odredbama. Treća funkcija je obezbeđivanje zaštitnih mera kako bi se osiguralo da upravna tela, u vršenju nadležnosti koja im se dodeljuju u skladu s horizontalnim odredbama, ne krše prava koja se dodeljuju pojedincima u skladu s vertikalnim odredbama” ustava (Vesterdorf, 2006).

6 Na ovom mestu V. Petrov citira Tomasa Pejna (Thomas Paine).

7 S druge strane, M. Nastić ističe da u današnje vreme „gotovo nijedan važeći ustav ne propušta da ljudskim pravima posveti odgovarajući prostor, po pravilu, na početku ustavnog teksta i ispred izlaganja odredaba o organizaciji državne vlasti. Takvom ustavnom sistematizacijom potvrđuje se i viša etička vrednost ljudskih prava u odnosu na organizaciju državne vlasti” (Nastić, 2009: 933).

volja objektivnog prava a isključuje, kao najviša volja, lična volja vladajućih” (Marković, 2013: 37).

Što se tiče socioloških funkcija ustava, razlikuju se funkcija legitimizacije, simbolička funkcija i funkcija integracije. Funkcija legitimizacije predstavlja manifestaciju činjenice da se ustavi često, ali ne i uvek, donose s ciljem obezbeđivanja legitimiteta onih koji su sistem vlasti, pobedom na demokratskim izborima, osvojili. Dok se simbolička funkcija ustava može zapaziti u činjenici da su mnoge države sveta donosile svoje prve ustave (na primer, Ustav SAD od 1787. godine) s ciljem obezbeđivanja pravne potvrde sopstvene nezavisnosti, funkcija integracije ustava se ispoljava u njegovoj tendenciji ka konstituisanju kohezivne stabilnosti društva, čiji članovi tu funkciju treba da razumeju kako bi prihvatili činjenicu da je upravo ustav akt koji proklamuje i definiše suštinske vrednosti na kojima se jedno društvo temelji.

Sve navedene funkcije ustava nisu jedine koje on poseduje⁸ i u realnosti se nikako ne mogu posmatrati potpuno odvojeno. Štaviše, posmatranje svih navedenih ustavnih funkcija doprinosi boljem razumevanju pravno-političke prirode ustava i njegovih kategorija. Stoga, posmatranje ustavnog suda, kao suštinski važne ustavne kategorije, kroz prizmu politike u granicama prava jedini je ispravan put za davanje odgovora na pitanje određenja prirode ustavnosudske funkcije.

2. Ustavni sud – pravni ili politički organ?

„Ustavni sud se kao činilac vlasti u ustavnom poretku javlja naročito u zemljama⁹ u kojima mu se dodeljuje izuzetno složena i odgovorna uloga čuvara ustava. Braneci, tako, akt najviše pravne snage, čije su osnovne funkcije ograničavanje vlasti i garantovanje ljudskih sloboda i prava, ustavni sud ispituje i ceni saglasnost akata i radnji državnih organa s ustavom i, zavisno od utvrđene saglasnosti ili njenog izostanka, presuđuje o njihovom daljem važenju ili pak ukidanju, kao i o, eventualno, protivustavnim delatnostima organa ili

⁸ Treba imati u vidu da ustav ponekad ima i zaštitnu funkciju, koja u našem, važećem Ustavu od 2006. godine dolazi do izražaja u njegovoj preambuli, gde ustavotvorac štiti jedinstveni i nedeljivi teritorijalni integritet Republike Srbije isticanjem da Pokrajina Kosovo i Metohija predstavlja sastavni deo srpske teritorije.

⁹ Uprkos činjenici da sve države sveta imaju ustav u materijalnom smislu, zanimljivo je napomenuti da ne postoji njihova pravna obaveza da u svom ustavnom sistemu predvide postojanje svih vrhovnih državnih organa. „Iako institucija prvoga reda u gotovo svim evropskim državama”, ustavni sud ne postoji u Ujedinjenom Kraljevstvu i Holandiji, niti u pojedinim skandinavskim zemljama (Vučić, Petrov, Simović, 2010: 11). Poređenja radi, u svetu „jedine dve, međunarodno priznate zemlje bez parlamenta u modernom smislu su Burma (Mjanmar) i Saudijska Arabija” (Petrov, 2015: 35).

pojedina. Ostvarujući ovu složenu i dosledno i precizno, kako u normativnom tako i u dejstvujućem smislu, teško određivu i merljivu ulogu zaštitnika ustava, ustavni sud nužno, vršeći svoju, ustavom uređenu nadležnost, ostvaruje odnose kontrole preduzetih akata ili radnji, kako zakonodavca tako i organa nadležnih za poslove izvršne vlasti i sudskih organa” (Stojanović & Vučić, 2009: 879), zbog čega se, uprkos nespornom obavljanju ove pravne delatnosti, i politički element može pripisati sferi njegovog delovanja, usmerenog ka zaštiti suštinskih ustavnih vrednosti i pravno-političkih načela predviđenih ustavom. Stoga se oduvek smatralo da je prožimanje ustavnog sudstva i politike jedna „konstanta koja postoji i traje od nastanka ustavnog sudovanja i koja će postojati dok postoji ustavni sud” (Vučić & Stojanović, 2009: 103)¹⁰, čije je delovanje „jedan od pouzdanih indikatora da li vladajuće političke snage iskreno teže ka uspostavljanju pravne države ili ovi organi predstavljaju samo poželjnu demokratsku fasadu” (Slavnić, 1996: 584). Međutim, da li je moguće da se ustavno sudstvo, prilikom svog delovanja u okviru vršenja sopstvene nadležnosti, odupre i oslobodi političkog elementa i uticaja, da li je uopšte „nužno zlo” svake moderne demokratske države upravo taj pritisak koji na ustavne sudije vrše predstavnici drugih grana vlasti s ciljem ishodovanja odluka tačno određene sadržine, da li je reč o pretežno pravnom, političkom ili eventualno organu mešovite prirode i na osnovu čega se to može zaključiti, pitanja su na koja je moguće odgovoriti nakon razmatranja pravno-političke prirode i funkcija ustava, ali i pravnih i političkih elemenata u sferi delovanja ustavnog suda kao njegovog zaštitnika.

Naime, postoji nekoliko pravnih elemenata u prirodi ustavnosudske funkcije na osnovu kojih se pouzdano može zaključiti da je ustavni sud pravni organ. Pored činjenice da postupa u skladu s procedurama propisanim pravom, ustavni sud je organ koji ustavotvorac konstituise donošenjem ustava kao pravnog akta. Takođe, za razliku od parlamenta kao nosioca zakonodavne

¹⁰ Nesumnjivu praktičnu potvrdu zastupljenosti političkog faktora u odlučivanju ustavnog suda predstavlja kontroverzna odluka Ustavnog suda Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 68/2012) kojom je, nakon sprovedenog postupka za ocenu ustavnosti odredaba člana 2. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o Vladi (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 65/2008), utvrđeno da institut „prvi potpredsednik Vlade-zamenik predsednika Vlade” podrazumeva dve potpuno odvojene funkcije, funkciju prvog potpredsednika Vlade, koja je ustavna, i funkciju zamenika predsednika Vlade, koja je neustavna, iako se prostim jezičkim tumačenjem ovog instituta može jasno zaključiti da je reč o jednoj funkciji i da se stoga „nije mogla posebno ocenjivati ustavnost delova osporene funkcije navedenih pre i posle crtice (...) Ustav ne predviđa bilo kakav oblik kategorizacije odnosno rangiranja u okviru instituta potpredsednika vlade, koji bi dao osnov za uvođenje posebnog instituta 'prvog potpredsednika Vlade'”, čija je ustavnost navedenom odlukom Ustavnog suda utvrđena uprkos nepostojanju ustavnog osnova za njegovo konstituisanje na nivou zakona?! Ovakvi postupci Ustavnog suda jesu pokazatelj upliva najrazličitijih političkih uticaja u sferu njegovog delovanja, što marginalizuje smisao postojanja pravnih normi na osnovu kojih bi Ustavni sud trebalo da postupa. Videti: Odluka Ustavnog suda Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 68/2012).

vlasti, ustavni sud nema mogućnost donošenja novih i menjanja postojećih zakona. Čuvajući ustav i njegovu superiornu nadzakonsku snagu, ustavni sud jedino može ukinuti određeni zakon u slučaju njegove nesaglasnosti s važećim ustavom, eliminišući ga time iz postojećeg pravnog poretka, zbog čega je još Kelzen ustavni sud nazivao „negativnim zakonodavcem”, čija je osnovna funkcija upravo vršenje normativne kontrole ustavnosti. U slučaju donošenja takve odluke, ustavni sud će ipak, snagom sopstvenog autoriteta i ugleda, posredno uticati na budući stav zakonodavca koji, svesno ili nesvesno, može doći do izražaja prilikom donošenja novog propisa. „Tako se, u izvesnoj meri, ustavni sud može razumeti i kao 'posredni' zakonodavac, jer snagom svojih odluka može, naknadno, dovesti do sadržine budućih zakona saglasno porukama koje su u njima sadržane” (Vučić *et al.*, 2010: 23), utičući time na oblikovanje i sadržaj pravnog sistema jedne države i stičući, zahvaljujući toj činjenici, pravni karakter prilikom sopstvenog postupanja. Takođe, ustavni sud se može smatrati pravnim organom „s obzirom na merilo koje koristi pri presuđivanju, na metod kojim donosi svoje odluke i strogo propisani postupak svoga delovanja” (Vučić *et al.*, 2010: 25). Da je reč o sudu govori i to što je njegovo „merilo čisto pravno, donosi se ocena o ustavnosti zakona, o njegovoj saglasnosti s važećim ustavom, način donošenja odluke takođe, a sam postupak po svojim odlikama je sudski” (Vučić *et al.*, 2010: 25).¹¹ Dalje, ustavni sud odlikuje postojanje ustavnog spora, čijem okončanju ustavni sud i teži sopstvenim angažovanjem u konkretnom slučaju. Stranke u ustavnom sporu su ustavotvorac i zakonodavac, a obaveza suda je da sopstvenom presudom odluči pobednika spora, kao što je slučaj i u postupku redovnog sudstva. Međutim, R. Marković ističe da je „za redovne sudove, i time za sudske sporove, karakterističan spor između stranaka” (Marković, 1973: 15), a da su „za ustavne sudove, i time za ustavne sporove, bitni opšti akt koji se osporava i odnos tog akta prema normama ustava ili zakona” (Marković, 1973: 15), ukazujući time na postojanje suprotstavljenosti različitih opštih pravnih akata u ustavnom sporu a ne stranaka. Ova činjenica svakako udaljava ustavni sud od čiste koncepcije sudskog, pravnog organa, približavajući ga time pravno-političkoj sferi, u kojoj zasluhuje oreol državnog organa četvrte grane vlasti.

Primetno je da postoje određeni pravni elementi koji čine sastavni deo prirode ustavnosudske funkcije, zahvaljujući kojima se ustavni sud, ako ne u potpunosti onda barem u određenoj meri, može deklarirati i svrstati u grupu pravnih organa. Uprkos tome, politička dimenzija ustavnog suda nikako

---

¹¹ Iako je nesporno da ustavni sud ocenjuje ustavnost zakona primenjujući isključivo pravno merilo i pravni način rezonovanja prilikom svog postupanja, ustavni sud svakako ima priliku da, „oslanjajući se na sopstveni sud, neustavne zakone ukine, da se time direktno suprotstavi zakonodavcu i izvrši neposredni uticaj na pravni sistem, a preko njega i na politiku koja je taj pravni sistem uspostavila”, čime normativna funkcija kontrole ustavnosti zakona dobija, barem u određenoj meri, političko obeležje (Vučić *et al.*, 2010: 29).

se ne sme zaobići prilikom razmatranja prirode ustavnosudske funkcije, jer se od samog nastanka ustavno sudstvo smatra manifestacijom „promenjenog razumevanja odnosa politike odnosno demokratije i pravne države, imajući u vidu svagda napeti odnos između dva oprečna zahteva – zahteva za „primat politike nad pravom” i zahteva za „primat prava nad politikom” (Vučić & Stojanović, 2009: 101).¹² Treba razlikovati slučajeve kada drugi državni organi ili društveni činioци utiču na politizaciju ustavnog suda od slučajeva kada ustavni sud, svojim delovanjem, doprinosi sopstvenoj politizaciji.

Što se tiče prve grupe slučajeva, prvi politički element u prirodi ustavnosudske funkcije može se primetiti u samom ustavu, prilikom kreiranja institucije ustavnog suda od strane ustavotvorca. Kako ustav često, ali ne i uvek, donose predstavnici političkih partija koji su osvojili državnu vlast, jasno je da sve ustavne institucije, njihove karakteristike i nadležnosti predstavljaju precizan odraz jasnih stavova ustavotvorca, što se odnosi i na sam ustavni sud. Međutim, budući da je ustav daleko trajniji akt u odnosu na zakone, jasno je da svaka promena vladajućih političkih elita neće nužno značiti i donošenje novog ustava. Donošenje novog ustava je znatno složeniji postupak, kojem mnogi ne žele da pristupe nakon osvajanja državne vlasti, već se odlučuju da poštuju integritet važećeg ustava koji su doneli predstavnici neke od prethodnih vlasti. U takvoj situaciji, način ustavnog uređenja ustavnog sudstva predstavljace odraz stavova političke elite koja je učestvovala u donošenju važećeg ustava. S druge strane, ustavnim rešenjima o ustavnom sudu ustavotvorac može stvoriti jednu veoma moćnu instituciju, koja će svojim delovanjem, čuvajući ustavom proklamovane vrednosti, postupajući u okviru ustavom utvrđene nadležnosti i utičući na društvene odnose i život građana, obezbediti skladno funkcionisanje svih modernih demokratskih postulata i institucija pravne države, što, suprotno posmatrano, predstavlja odraz odnosa samog ustavnog suda prema društvenim odnosima koji ga u datoj sredini okružuju.

Drugo, način odabira sudija ustavnog suda je politički element koji je svakom pravnom stručnjaku, ali i pravno neukom licu, najočigledniji prilikom razmatranja prirode ustavnosudske funkcije. Na primer, u Republici Srbiji Ustavni sud se sastoji od 15 sudija, čiji mandat traje devet godina. „Narodna skupština bira pet sudija Ustavnog suda među deset kandidata koje predloži predsednik Republike, predsednik Republike imenuje pet sudija Ustavnog suda među deset kandidata koje predloži Narodna skupština, a Opšta sednica Vrhovnog kasacionog suda imenuje pet sudija među deset kandidata koje na

---

¹² Na ovakav zaključak nesporno utiče i činjenica da ustavni sud sopstvenim odlukama može uticati na opstanak odluka zakonodavne i izvršne vlasti u pravnom poretku određene države. „Svaku odluku koja poništava pokrajinsko ili parlamentarno zakonodavstvo ili bilo koje ponašanje predsednika mora potvrditi Ustavni sud kako bi imala bilo kakvo dejstvo” (*How cases reach the Constitutional Court*).

zajedničkoj sednici predlože Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca.¹³ S obzirom na činjenice da sudije Ustavnog suda biraju predstavnici sve tri grane vlasti - zakonodavne, izvršne i sudske, a da su Narodna skupština, kao zakonodavni organ, i Vlada i šef države, kao organi izvršne vlasti, faktori „u vlasti s određenim političkim profilom i određenim političkim kapacitetom (...), onda se ni uticaj tog političkog elementa ne sme zanemariti pri oceni politizacije ustavnog sudstva uopšte” (Vučić & Stojanović, 2009: 104).¹⁴

Treće, s obzirom na to da je moguće da sudska odluka u konkretnom sporu bude rezultat mešanja političkog uticaja u rad organa sudske vlasti iz određenog interesa, u praksi se dešava da nemoćni građani u određenom sudskom postupku, zahvaljujući političkoj a često i neustavnoj, sudskoj odluci, postaju žrtve sistema države u kojoj žive. Ipak, „imajući u vidu princip višestepenosti u radu sudske vlasti, mogućnost za donošenje neustavnih odluka nesumnjivo je mala. Upravo iz tog razloga, ne treba osporavati opravdanost postojanja jednog mehanizma koji izuzetno omogućava korekcije sudskih odluka u slučaju da se njima povređuju ustavom zajemčena prava” (Simović, 2012: 206)¹⁵ i koji se u

13 Ova odredba predstavlja citat odredbe člana 172, stava 3 Ustava Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 98/06).

14 Kritikujući pomenuto ustavno rešenje o načinu izbora ustavnih sudija, Lj. Slavnić ističe da u budućnosti treba promeniti „takva normativna rešenja, koja omogućavaju da se u postupku izbora sudija polazi pre svega od političkog odnosa snaga na vlasti i snaga u opoziciji”, uz napomenu da bi izboru određenih lica za sudije trebalo da prethodi „davanje mišljenja o kandidatima od strane kompetentnih organa ili strukovnih organizacija (na primer, samog Ustavnog suda, pravničkih udruženja, i sl.)” – (Slavnić, 1998-1999: 268). U prilog tom stavu govore i mnoge političke odluke koje je Ustavni sud Republike Srbije hteo i/ili morao doneti, „zaboravljajući” da se njegova osnovna uloga sastoji u očuvanju i zaštiti državnog ustavnog poretka. Obrazlažući odbacivanje predloga za ocenu ustavnosti i zakonitosti Prvog briselskog sporazuma, zaključenog 19. 4. 2013. godine s ciljem „normalizacije” odnosa Beograda i Prištine, isticanjem da sporazum „ne sadrži pravne norme, da u njemu nema prava, pa da zbog toga ne može ni biti predmet ustavnosudske kontrole”, Ustavni sud Republike Srbije, „umesto da odlučuje o ustavnosti, učestvuje u političkom odlučivanju”, te se time od zaštitnika ustava „preobraća u rušitelja ustava”, zahvaljujući političkom a ne pravnom načinu sopstvenog postupanja (Marković, 2017: 93-103).

15 Uprkos tome, D. Simović dalje navodi da svakako postoje oni koji osporavaju nužnost postojanja i primene ustavne žalbe jer ona „ima i svoje tamno naličje (...). Naime, ovaj institut sa sobom nosi rizik od prenatrpavanja ustavnog suda velikim brojem ustavnih žalbi, pa tako i zagušivanja njegovog rada, jer će građani, iako je ovo pravno sredstvo po svojoj prirodi izuzetno i dopunsko, s ciljem zaštite svojih prava redovno posezati za njim kao poslednjom nadom”. Postojanje ovakvih mana ustavne žalbe dovelo je do toga da su „sve do 90-ih godina minulog veka, samo tri evropske države u svojim pravnim sistemima predviđale ustavnu žalbu: Austrija, Nemačka i Španija” (Simović, 2012: 205-208). Navedeni stav D. Simovića potvrđuje ranije formulisani stav O. Vučić, koja navodi da mane ustavne žalbe mogu dovesti „do ‘poplave’ ustavnih žalbi, do ‘zatrpavanja’ ustavnih sudova i njihove degradacije i mutacije od ekskluzivnih pravničkih institucija u nedelotvorne kočničare celokupnog pravnog života” (Vučić, 2009: 106). Stoga, pojedine države danas predviđaju postojanje različitih mehanizama radi sprečavanja opterećivanja ustavnog suda velikim brojem ustavnih žalbi. Na primer, odlučujući o ustavnim žalbama „do 1981. godine, Ustavni sud Austrije je bio obavezan da reši svaki slučaj dajući svoje mišljenje (...).

našem ustavnom sistemu od 2006. godine kada je uveden, pa do danas, naziva ustavnom žalbom.¹⁶ Građani Republike Srbije, „u težnji za ostvarenjem ustavne pravde, koja se ne može dostići bez vladavine viših pravnih i političkih načela, koja će biti sadržana u čvrstom pisanom ustavu, koji će čuvati od kršenja nezavisno sudstvo” (Vučić, 2010: 76), mogu se obratiti Ustavnom sudu Republike Srbije posredstvom ustavne žalbe, koja „se može izjaviti protiv pojedinačnih akata ili radnji državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpljena ili nisu predviđena druga pravna sredstva za njihovu zaštitu”.¹⁷ U slučaju ispunjenja ovih uslova, pravo podnošenja ustavne žalbe ima svako fizičko i pravno lice radi zaštite sopstvenih ustavnih sloboda i prava u slučaju njihovog ugrožavanja ili povređivanja samovoljnim postupanjem pomenutih državnih organa ili organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, a koje često može biti politički obojeno i motivisano.

Ustavnim amandmanom iz 1981. godine, Ustavni sud je dobio ovlašćenje da odbije ustavnu žalbu ukoliko nema realnih šansi za njen uspeh (...). Od 1984. godine, Ustavni sud je ovlašćen da odbije ustavnu žalbu kada se ne može očekivati da odluka o njoj razjasni neko ustavnopravno pitanje” (Treneska-Deskoska, 2009: 853).

16 Iako je reč o jednom novom institutu koji je deo našeg ustavnog poretka tek nešto više od jedne decenije, različiti predstavnici ustavnopravne doktrine još u ranije formulisali teorijske stavove u okviru kojih je ustavna žalba, u manjoj ili većoj meri, ipak definisana prilično slično. Citirajući pojedine strane i domaće autore, V. Đurić navodi da „Steinberger ističe da je ustavna žalba ustavno-pravno sredstvo zaštite prava i sloboda pojedinaca i grupa. M. Cappelletti smatra da je to pravno sredstvo na osnovu koga je sud ovlašćen da postupa”, dok (...) Z. Tomić smatra da je u jugoslovenskom ustavnom pravu postojalo „specifično i supsidijarno pravo na ustavnu žalbu” (Đurić, 2000: 24-27). Poređenja radi, potvrđuje ogromnu važnosti ustavne žalbe u Meksiku (amparo) predstavlja činjenica da je „amparo možda najvažniji proceduralni mehanizam u meksičkom pravnom sistemu. Amparo je izvanredno sredstvo u meksičkom pravnom sistemu, bez ekvivalenta u državama *common law* tradicije. Reč amparo bukvalno znači zaštitu, uslugu ili pomoć” (Zagaris, 1998).

17 Navedena odredba je citat odredbe člana 170 Ustava Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 98/06). Iako Ustav Republike Srbije izričito propisuje da se ustavna žalba u konkretnom slučaju može podneti samo ukoliko redovni pravni put nije predviđen ili je u potpunosti iscrpljen (supsidijarni karakter ustavne žalbe), Lj. Slavnić ističe da je član 82. Zakona o Ustavnom sudu (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 109/2007) nekada predviđao da se „ustavna žalba može izjaviti i ako nisu iscrpljena pravna sredstva, u slučaju kada je podnosiocu žalbe povređeno pravo na suđenje u razumnom roku” (Slavnić, 2009: 914). Kritikujući to zakonsko rešenje, R. Marković ističe da je ono „zakonska modifikacija ustavne žalbe koja je ustavni institut, pa se time otvara pitanje ustavnosti ove zakonske odredbe” (Marković, 2013: 557). S druge strane, S. Lilić navodi da zakonsku modifikaciju ustavne žalbe treba posmatrati s pozitivne strane jer ona „predstavlja intervenciju zakonodavca radi ispunjenja opštih mera koje Srbija mora da primeni kako bi otklonila dalje povrede ljudskih prava garantovanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koje su posledica nepostojanja delotvornog pravnog leka pred domaćim vlastima” (Lilić, 2007: 77). Ta, kontroverzna odredba prestala je da bude deo Zakona o Ustavnom sudu jer je 1. januara 2016. godine stupio na snagu Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 40/15), što pokazuje nužnost detaljnog uređenja pitanja suđenja u razumnom roku i njegove povrede na nivou zakona koji je, u potpunosti i isključivo, posvećen njegovom regulisanju.

Četvrto, svaki kvalitetan ustavotvorac treba da teži ka potpunom uređenju pitanja nadležnosti ustavnog suda na nivou ustava. Poželjno je izbeći situaciju da zakonodavac uređuje nadležnosti ustavnog suda, jer bi u tom slučaju zakonodavac imao priliku da uredi opseg postupanja organa koji, inače, kontroliše njegov zakonodavni rad vršeći kontrolu ustavnosti zakona, s ciljem utvrđivanja njegove ustavnosti ili neustavnosti. Jasno je da svaki državni organ, pa i ustavni sud, mora obavljati poslove iz sopstvene nadležnosti bez narušavanja ustavnih okvira i domena nadležnosti drugih državnih organa. Međutim, politički element u prirodi ustavnosudske funkcije uočava se prilikom razmatranja nadležnosti ustavnog sudstva. Naime, u većini država je ustavni sud nadležan da sopstvenom odlukom rešava sukob nadležnosti između državno-političkih organa, određujući time nadležnost određenog državno-političkog organa u konkretnom slučaju. „U Republici Srbiji, Ustavni sud rešava nekoliko vrsta sukoba nadležnosti: 1) između sudova i drugih državnih organa; 2) između republičkih organa i pokrajinskih organa ili organa jedinica lokalne samouprave; 3) između pokrajinskih organa i organa jedinica lokalne samouprave i 4) između organa različitih autonomnih pokrajina ili različitih jedinica lokalne samouprave. Ovoj nadležnosti bi se moglo priključiti i rešavanje sukoba nadležnosti između samih sudova” (Marković, 2013: 552).¹⁸ Čini se da je rešavanje sukoba nadležnosti između navedenih organa od strane ustavnog sudstva ipak jasan pokazatelj njegove pravne prirode, barem u određenoj meri. Prema mišljenju autora, u situaciji rešavanja sukoba nadležnosti između dva državna organa, Ustavni sud se mora kretati u pravnim okvirima ne bi li objektivno, nepristrasno i u skladu s važećim pravom rešio nastali spor u pogledu nadležnosti.

Takođe, ustavne sudove često odlikuje ustavom predviđena nadležnost suđenja visokim državnim i političkim funkcionerima, u slučaju da povrede slovo ili duh ustava. Na primer, prema važećem Ustavu Republike Srbije od 2006. godine, „predsednik Republike se razrešava zbog povrede Ustava odlukom Narodne skupštine, glasovima najmanje dve trećine narodnih poslanika. Postupak za razrešenje može da pokrene Narodna skupština, na predlog najmanje jedne trećine narodnih poslanika. Ustavni sud je dužan da, nakon pokrenutog postupka za razrešenje, najkasnije u roku od 45 dana odluči o postojanju povrede ustava”.¹⁹ S druge strane, ova, makar teorijska mogućnost uticaja Ustavnog suda Republike Srbije na egzistenciju jednog inokosnog političkog organa, koji ima ogroman demokratski legitimitet, svakako predstavlja izraz

¹⁸ Što se tiče pozitivnog sukoba nadležnosti između samih sudova, u kojem dva različita suda smatraju da su nadležna za postupanje u konkretnom slučaju, zaključak je da „postojanje tenzija i sukoba između sudova često može biti praćeno prirodnom tendencijom sudija ka proširenju obima svojih ovlašćenja”, postupajući u što većem broju predmeta s ciljem dokazivanja sopstvenih stručnih kvaliteta neophodnih za savesno i odgovorno obavljanje sudijske funkcije (Garlicki, 2007).

¹⁹ Citirana odredba predstavlja član 118 Ustava Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 98/06).

postojanja i političkog elementa u okviru nadležnosti Ustavnog suda Republike Srbije utvrđene Ustavom, iako je na Narodnoj skupštini da konačno odluči o razrešenju predsednika Republike.²⁰

Peto, moguće je da drugi državni organi, koristeći svoj društveni položaj i politički uticaj, vrše snažan politički pritisak na ustavni sud radi ishodovanja određene njegove odluke, „bilo u vidu 'najava' u javnosti očekivanog raspjeta pred ustavnim sudom, 'bilo predočavanjem pravog rešenja' koje društvo očekuje kao stav koji će sud zauzeti, bilo upućivanjem ustavnom sudu predloga kojim se nedozvoljeno, u smislu ustavne mere, širi nadležnost ustavnog suda, čime se opet pred sud stavljaju očekivanja drugih, prevashodno izvršne vlasti, kao 'nesporni zadatak' samog suda” (Vučić & Stojanović, 2009: 106). Ovakve pojave postoje u društvima čija je svest o značaju demokratskih vrednosti i samog ustavnog suda kao institucije koja ih čuva na izuzetno niskom nivou razvoja, dok je uloga medija da zaštite ustavni sud tako što će, objektivno i nepristrasno, informisati građane o načinu njegovog postupanja u okviru ustavom utvrđene nadležnosti. Stoga je opravdano reći da ovakve pojave nisu „nužno zlo” apsolutno svake moderne demokratske države utemeljene na principima vladavine prava.

Što se tiče druge grupe slučajeva, moguće je da ustavni sud svojim postupanjem doprinese sopstvenoj politizaciji, tako što će u konkretnom slučaju, po službenoj dužnosti, kada to smatra celishodnim i neophodnim i često iz političkih motiva, pokrenuti postupak za zaštitu ustavnog poretka i vrednosti, čija ogromna važnost u jednom društvu iziskuje potrebu da ih ustavni sud „aktivno” čuva, vršeći svoju, ustavom garantovanu ulogu njihovog „aktivnog” zaštitnika.²¹ Na nivou javnog mnjenja, takvo postupanje ustavnog suda može dobiti političku dimenziju ukoliko postoji sumnja da je reč o određenom, politički motivisanom postupanju ustavnog suda ili postupanju koje je, barem delimično, političkog sadržaja, što nesporno ukazuje na mogućnost, ali ne i sigurnost, postojanja političkog elementa u situaciji pokretanja ustavnosudskog postupka po službenoj dužnosti.²² Čak i da u konkretnom slučaju na nivou javnog mnjenja postoji uverenje da je motiv pokretanja ustavnosudskog postupka po službenoj dužnosti političkog karaktera, sasvim je drugo pitanje

---

20 Mogućnost nerazrešenja predsednika Republike od strane Narodne skupštine, uprkos stavu Ustavnog suda da je predsednik Republike u konkretnom slučaju prekršio ustav, svakako predstavlja izuzetak od ustavom definisanog pravila da su odluke Ustavnog suda konačne, izvršne i opšteobavezujuće.

21 Konceptija ustavnog sudstva kao „aktivne” grane vlasti nalazi svoju opravdanost u činjenici da je ustavni sud eminentna ustavna institucija i nezavisan državni organ koji se sastoji od uglednih, istaknutih, iskusnih pravnika visokih moralnih i stručnih kvaliteta, koji su ih i preporučili za obavljanje funkcije ustavnog sudije s ciljem zaštite ustavnog poretka. Zbog te svoje izuzetne važnosti i uloge koju ima, ustavni sud „aktivnim” čuvanjem ustava u velikoj meri opravdava osnov i razlog svog konstituisanja od strane ustavotvorca.

22 Ukoliko se ima u vidu način odabira sudija ustavnog suda, o čemu je bilo reći u prethodnom delu teksta, nije teško zamisliti postojanje takve sumnje na nivou javnog mnjenja.

da li je zaista tako u realnosti, odnosno da li građani imaju pravni kapacitet znanja na osnovu kojeg bi bili legitimni da daju mišljenje zasnovano na objektivnim parametrima i činjenicama. Primera radi, u našoj državi, „odluku da samostalno pokrene postupak za ocenu ustavnosti ili zakonitosti Ustavni sud donosi dvotrećinskom većinom glasova svih sudija”²³, što bi značilo da je za pokretanje postupka pred Ustavnim sudom Republike Srbije po službenoj dužnosti neophodno deset glasova. Ali, da li će u konkretnom slučaju motiv za pokretanja takvog postupka od strane deset ustavnih sudija biti pravni ili politički, pitanje je na koje građani često ne mogu odgovoriti tačno ni precizno. Dalje, moguće su i situacije da ustavni sud, tokom određenog perioda, učestalo menja sopstvene stavove ili da svoju dinamiku rada očigledno zasniva i usklađuje s dinamikom i brzinom društveno-političkih dešavanja, što među građanima može probuditi sumnju u njegovu povezanost s aktuelnom političkom vlašću. Navedenim postupanjima ustavni sud, svesno ili nesvesno, sam može doprineti tome da bude okarakterisan kao politički organ, iako u konkretnom slučaju može biti reči i o pretežno pravnoj prirodi ustavnosudske funkcije. U ovakvoj situaciji dolazi do nesklada između postojeće, pravne prirode ustavnosudske funkcije i shvatanja javnog mnjenja o značaju ustavnog sudstva kao isključivo političkog organa u jednom društvu. Dešava se i da se ustav tumači na način koji se vremenom menja u zavisnosti od događaja povezanih s delatnošću ustavnog suda u određenom trenutku. U svim navedenim situacijama može nastati određeni stepen sumnje među građanima u pogledu učešća ili povezanosti ustavnog suda s „političkim tržištem”, a da li će se taj stepen sumnje vremenom pretvoriti u opšte uverenje zavisice od kvaliteta odluka koje će ustavni sud donositi u budućnosti s ciljem rešavanja ustavnosudskih sporova, a o kojima će građani, kao nosioci suvereniteta i najviše zahvaljujući medijima, biti dobro obavesteni.

Zaključak

Imajući u vidu navedeno, zaključak je da postojanje pravnih i političkih elemenata u prirodi ustavnosudske funkcije uslovljava složenu, pravno-političku strukturu ustavnog suda koji, štiteći ustav kao pravni i političko-ideološki akt i njime zajemčena ljudska prava i vrednosti, ne može biti organ isključivo pravnog ili političkog karaktera, a naročito ne danas u kontekstu postojeće tendencije ka širenju ustavom utvrđene nadležnosti ustavnog suda. Stoga, u javnosti je izuzetno strogo postavljen zahtev za odupiranje ustavnog suda procesu politizacije. Nije ustavnom sudiji uopšte lako da se odupre političkim

²³ Citirana odredba člana 175, stava 2 Ustava Republike Srbije (*Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 98/06).

uticajima onih koji su u velikoj meri zaslužni za njegov izbor. Ukoliko bi se promenili sistem izbora ustavnih sudija i način njihovog funkcionisanja, verovatno bismo bili korak bliže ka realizaciji tog cilja. Politički mentalitet društva u kojem živimo može se promeniti jedino menjanjem sebe, što je neophodno ukoliko se nastoji uspostaviti nezavisno ustavno sudstvo koje će, prilikom sopstvenog postupanja u okviru ustavom utvrđene nadležnosti, uvek i jedino iskazivati lojalnost prema ustavu, njegovim načelima i vrednostima, i uprkos uvek mogućem političkom pritisku i iskušenju u određenom trenutku. Svako društvo koje dostigne takav, izuzetno visok nivo demokratsko-pravne svesti može se pohvaliti građanima koji će, s puno optimizma, nade i vere ali i uvek prisutnim stepenom sumnje, moći da se pouzdaju u ustavno sudstvo svoje države. Željeni cilj dostići će, u punom kapacitetu, jedino društvo u kojem se, naporima demokratske vlasti i njenih građana, teži ka uspostavljanju pravne države, čiji će se osnovni postulati zasnivati na očuvanju stabilnosti državnih institucija i poštovanju važećih pravnih propisa, čiji pravni integritet nezaobilazni politički uticaj nikako ne bi smeo dovesti u pitanje.

Literatura

1. *Constitutional court*. Dostupno na: <http://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Constitutional+Court> (4. 10. 2017).
2. Đurić, V. (2000). *Ustavna žalba*. Beograd: Beogradski centar za ljudska prava.
3. Garlicki, L. (2007). Constitutional courts versus supreme courts. *International Journal of Constitutional Law*, 5(1). Dostupno na: <https://academic.oup.com/icon/article/5/1/44/722508/Constitutional-courts-versus-supreme-courts> (4. 10. 2017).
4. *How cases reach the Constitutional Court*. Dostupno na: <http://www.sahistory.org.za/article/how-cases-reach-constitutional-court> (4. 10. 2017).
5. Jovičić, M. (2006). *Ustav i ustavnost*. Beograd: Službeni glasnik i Pravni fakultet Univerziteta.
6. Lilić, S. (2007). Da li je ustavna žalba efikasni pravni lek za suđenje u razumnom roku? *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 55(2): 67-85.
7. Marković, R. (2017). *Sa ustavne osmatračnice*. Beograd: Službeni glasnik i Dosije studio.
8. Marković, R. (2013). *Ustavno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta.
9. Marković, R. (1973). *Pokretanje ustavnog spora o ustavnosti normativnih akata*. Beograd: Savremena administracija.

10. Nastić, M. (2009). Uloga Evropskog suda za ljudska prava i domaćih ustavnih sudova u zaštiti ljudskih prava. *Pravni život*, 58(14): 933-948.
11. Nenadić, B. (2009). O kontroli ustavnosti međunarodnih ugovora. *Pravna riječ*, 6(18): 75-94.
12. Odluka Ustavnog suda Republike Srbije. *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 68/2012.
13. Petrov, V. (2015). *Parlamentarno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta.
14. Petrov, V. (2009). Svojstva i funkcije modernog ustava. *Pravna riječ*, 6(18): 235-245.
15. Petrović, D. (2007). *Novi Ustav i savremena Srbija*. Beograd: Institut za političke studije.
16. Simović, D. (2012). Ustavna žalba – teorijskopravni okvir. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 60(1): 203-223.
17. Slavnić, Lj. (2009). Neki aspekti ustavne žalbe i uloga Ustavnog suda. *Pravni život*, 58(14): 913-932.
18. Slavnić, Lj. (1998-1999). Rekonstrukcija ili ukidanje ustavnog sudstva u svetlosti misli M. Jovičića. U: *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* (265-269). Novi Sad: Pravni fakultet Univerziteta.
19. Slavnić, Lj. (1996). Ustavno sudstvo - instrument pravne države. *Arhiv za pravne i društvene nauke*, 82(1-3): 583-594.
20. Stojanović, D. & Vučić, O. (2009). Domašaj ustavnosudskog ispitivanja odluka redovnih sudova u postupku odlučivanja o ustavnim žalbama građana. *Pravni život*, 58(14): 879-895.
21. Stojanović, D. (2007). *Ustavno pravo*. Niš: Sven.
22. Treneska-Deskoska, R. (2009). Constitutional complaint. *Pravni život*, 58(14): 851-863.
23. Ustav Republike Srbije. *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 98/06.
24. Vesterdorf, B. (2006). A constitutional court for the EU? *International Journal of Constitutional Law*, 4(4): 607-617. Dostupno na: <https://academic.oup.com/icon/article-lookup/doi/10.1093/icon/mol026> (4. 10. 2017).
25. Vučić, O., Petrov, V., Simović, D. (2010). *Ustavni sudovi bivših jugoslovenskih republika: teorija, norma, praksa*. Beograd: Dosije studio.
26. Vučić, O. (2010). *O zaštiti prava*. Beograd: Dosije studio.
27. Vučić, O. & Stojanović, D. (2009). Ustavno sudstvo na preseku prava i politike. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 57(2): 89-109.
28. Vučić, O. (2009). Ustavna žalba – o razlozima uvođenja ovog sredstva neposredne zaštite ljudskih prava i sloboda ujemčenih ustavom. *Pravna riječ*, 6(18): 95-106.

29. Wade, E. C. S. & Bradley, A. W. (1993). *Constitutional and administrative law*. New York: Longman.
30. Zagaris, B. (1998). The amparo process in Mexico. *United States-Mexico Law Journal*, 6(1): 61-69. Dostupno na: <https://litigation-essentials.lexisnexis.com/webcd/app?action=DocumentDisplay&crawlid=1&doctype=cite&docid=6+U.S.-ex.+L.J.+61&srctype=smi&sr-cid=3B15&key=9f7427a5f3216b4928da2507f864f056> (4. 10. 2017).
31. Zakon o zaštiti prava na suđenju u razumnom roku. *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 40/15.
32. Zakon o Ustavnom sudu. *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 109/2007.

CONSTITUTIONAL COURT AS INDICATOR OF LEGAL CONTROL OF POLITICS LEGAL OR POLITICAL BODY?

Marko Andrun²⁴

Summary: In the first part of the article, the author explains the complex legal and political nature and functions of the Constitution as the highest general act of a state, which is at the top of the hierarchy of legal acts; a complete understanding of its legal, political and functional sense is necessary in order to adequately grasp the nature of the function of the Constitutional Court as the guardian of the values and order proclaimed by the Constitution. In the second part, the author provides a brief but precise explanation of the nature of the function of constitutional courts with the aim of declaring them legal and/or political bodies; in case of some complex issues the author stresses their legal arrangement exclusively in the Republic of Serbia, having in mind their complexity at the level of comparative constitutional and legal regulatory rules. Conducting research on a constitutional court as an indicator of legal control of politics represents a giant step towards the fulfilment of the aforementioned aims, as well as the firm evidence of the mixed legal and political nature of the function of constitutional courts.

---

²⁴ Phd Candidate at the University of Belgrade Faculty of Law